

เทศน์เช้า วันที่ ๑๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๒

พระอาจารย์สงบ มนัสสนุโต

ณ วัดป่าสันติพุทธาราม (วัดป่าเขาแดงใหญ่) ต.หนองกวาง อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

ตั้งใจฟังธรรมะนะ อันนี้ฟังธรรมแล้ว สัจธรรมเป็นธรรมชาติขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ที่เรามาวัดมาวากันอยู่นี้เราก็มารู้สึกว่าหาสิ่งนี้ ถ้าเราแสวงหาสิ่งนี้ สิ่งนี้มันอยู่ที่ไหน สิ่งนี้มันอยู่ในหัวใจของเรา

ในหัวใจของเรามันเจ็บปวดแสบร้อน ในหัวใจเรารู้สึกว่ามันยากไป เวลาหลงตาทำนไปหาหลวงปู่มัน ทำนศึกษาธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าหมดแล้วท่านจะประพฤติปฏิบัติของท่านไป มันก็สงสัยไปหมด เพราะอะไร

เพราะมันเกิดจากความสงสัยของเรา มันเกิดจากกิเลสของเรา มันก็สงสัยไปทั่ว เวลามันสงสัยไปทั่วขึ้นมา แล้วใครจะชี้หน้าเรา ใครจะชี้หน้าเราไป

เวลาไปหาหลวงปู่มันใหม่ หลวงปู่ท่านพูดเลย “ท่านมาหาอะไร หาหนีพานหรือหนีพานมันอยู่ที่ไหน มันอยู่บนภูเขาเลากาใหม่ มันอยู่ในตำรับตำราใหม่ มันอยู่ที่ไหนละ มันอยู่ในหัวใจของสัตว์โลกใจ มันอยู่ในหัวใจของเรา มันอยู่ในหัวใจของเรา”

มันอยู่ในหัวใจของเรา ถ้ามันอยู่ในหัวใจของเราแต่หัวใจของเรามีกิเลสตัดทอนความทะยานอยาก มันมีแต่กิเลสมันบีบคั้นในหัวใจใจ เวลาที่มีกิเลสมันบีบคั้นในหัวใจ มันอยู่ที่คนมีอำนาจวาสนา

คนที่มีอำนาจวาสนานะ อย่างเช่นเวลาครูบาอาจารย์ของเราส่วนใหญ่แล้วเป็นลูกชานาอยู่ตามชนบท

เป็นลูกชานาอยู่ตามชนบท ในมุมมองของเรา เราบอก นั่นท่านมีวาสนา มีวาสนาเพราะอะไร เพราะว่าท่านอยู่ในชนบท คนชนบทเขาใกล้ชิดกับพระพุทธศาสนา เวลาเขาจะบวชเขาจะเรียนเขามีโอกาสมาก แต่มีโอกาสมากแต่ชีวิตตรากตรำมา

ครูบาอาจารย์ของเราเกือบทุกองค์เลย ชีวิตคือชาวนามาตั้งเดิม ช่วยพ่อช่วยแม่ทำนา มา
ทั้งนั้นนะ ถ้าช่วยพ่อช่วยแม่ทำนา สิ่งทีเวลามาบวชแล้วไง เวลาบวชแล้วมาศึกษา
พระพุทธศาสนา เวลาบวชมาศึกษาพระพุทธศาสนา ศึกษาทำไม

การศึกษาทางโลกเขาบอก ศึกษามาเพื่อเป็นความรู้ โลกนี้จะเจริญด้วยปัญญา ปัญญา
จะส่งเสริมให้โลกนี้เจริญ

แต่ปัญญาที่เจริญ เวลาใครไปเที่ยวเมืองนอกกลับมา เวลาไปเยี่ยมหลวงตา ไปประเทศ
นั้นประเทศนี้ก็กลับมา

ท่านบอก อย่ามาคุย อย่ามาไม้ มันเจริญทางวัตถุ แต่มันมีแต่ไฟนแต่ไฟแผดเผา
คอนโดมิเนียมหลังหนึ่งเหมือนกับเล่าไก่ เล่าไก่คูลี เวลาแม่ไก่มันไข่มาเขาก็ไปเก็บไข่
คอนโดมิเนียมหลังหนึ่งก็เหมือนกับเล่าไก่ พวกที่อยู่ในเล่าไก่ไง มีความเจริญๆ

นั่นมันเจริญนะ ตึกมันสูง ไข่เราอยู่กระท่อมห้องหอ เราชักษาของเรา ดูแลหัวใจของเรา

เวลาจะประพฤติปฏิบัติ เวลาใครลาไปวิเวกกลับมา ท่านจะถามเลย ได้อะไรกลับมา
ได้คุณธรรมอะไรกลับมาบ้าง วิเวกกลับมามันมีความสงบระงับเข้ามาบ้างหรือเปล่า มันมี
ปัญญามาบ้างหรือไม่ ถ้าไม่มี ไปเอายาผีมา ไปเอาติรัจฉานวิชา บ้านนั้นก็เจริญ บ้านนี้ก็เจริญ
อู๊ย! ที่นาคันที่ลุ่ม น้ำดีใจ...ติรัจฉานวิชา ติรัจฉานวิชาคือวิชาทำให้เนิ่นช้า ใสนั้นเป็นวิชาทางโลก

ทางโลกเขา เขาต้องมีสัมมาอาชีวะของเขาใช่ไหม ทางโลกเขาสัมมาอาชีวะอะไร ชาวนาเป็น
สัมมาอาชีวะเพราะเขาไม่ได้ฆ่าสัตว์ตัดชีวิต เขาทำอาหารเลี้ยงประชากรโลก นี่ไง สัมมาอาชีวะ
สิ่งนี้มันเป็นเรื่องของโลก

แต่ถ้าเป็นเรื่องของพระ ติรัจฉานวิชา เพราะวิชาขององค์ต้องมีศีล สมาธิ ปัญญาในหัวใจ
เราไปวิเวกขึ้นมา วิเวกเพื่อความสงบระงับขึ้นมาเพื่อคุณธรรมในหัวใจของเรา ไม่ใช่ไปฝึกทำนา

ทำนาๆ นะ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าไปบิณฑบาต พราหมณ์เขาไม่ใส่บาตรใน
“สมณะ สมณะก็ไถนาหากินเองสิ สมณะมาเที่ยวขอเขาทำไม”

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบอก เราใดทุกวินาทีเลย ปัญญาของเราเป็นแฉก สติของเราเป็นผาด สิ่งต่างๆ เราผลาญกิเลสค้นหาความทะยานอยากในใจอยู่ทุกวินาทีเลย

นี่เวลางานของพระๆ ใจ ไม่ใช่ไตร่จณานวิชา วิชาจากภายนอก วิชาจากในหัวใจวิชาจากภายในใจ ถ้าวิชาจากภายใน เราทำของเราทุกวินาที เราทำทุกวินาทีทุกลมหายใจเข้าออก เราใดกิเลสทั้งวันทั้งคืน นี่เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตอบเขาใจ

ไม่ใช่ไตร่จณานวิชา วิชาภายนอก วิชาของโลก วิชาการดำรงชีพ วิชาคือปัจจัย ๔ ของชั่วคราวปัจจัยเครื่องอาศัย ไม่ใช่ความจริงๆ ใจ ความจริงคือความทุกข์ความอยากในหัวใจดวงนี้ ใจ

ถ้าความทุกข์ความอยากในหัวใจดวงนี้มันเวียนว่ายตายเกิดในวัฏฏะ เราเกิดเป็นมนุษย์เกิดมาพบพระพุทธศาสนาไป พระพุทธศาสนา ชีวิตของเราแค่ชีวิตหนึ่ง ชีวิตนี้มีการพลัดพรากเป็นที่สุด ทุกคนต้องตายไปทั้งหมด แล้วชีวิตนี้เอามาทำไม เกิดมาทำไม

ถามตัวเอง เกิดมาทำไม เกิดมาแข่งขัน เกิดมาเพื่อทำหน้าที่การงานใช่ไหม เกิดมาเพื่อโลกใช่ไหม เกิดมาเพื่อสังคมใช่ไหม แล้วเรามีความสุขความทุกข์ในหัวใจหรือไม่ ชีวิตทั้งชีวิตนี้ปล่อยให้มันสูญเปล่าไปใช่ไหม

เวลามาวัดมาวาใจ มาวัดมาวาขึ้นมาเวลาจะมาประพฤติปฏิบัติ ถ้าเวลาประพฤติปฏิบัติ พระออกไปวิเวกกลับมา หลวงตาจะถามว่า “ได้อะไรมา ได้อะไรมา”

นี่ก็เหมือนกัน เรามาวัดมาวาเรามาจำศีล เรามาประพฤติปฏิบัติขึ้นมา เราหวังอะไร เราหวังสังฆธรรมความจริงในใจของเรา

พุทโธว่างใส พุทโธ่องใส พุทโธมีความสุขในหัวใจของเรา นี่ หาให้เจอสิ เดินจงกรม นั่งสมาธิภาวนาขึ้นมา เดิน หายใจเข้านี่พุท หายใจออกนี่โธ เราเดินจงกรม นั่งสมาธิภาวนาเพื่อค้นคว้าหาใจของตน ถ้าค้นคว้าหาหัวใจของตน หน้าที่การงานเราเสร็จหรือไม่

เวลาสมัยอยู่กับหลวงตานะ ครูบาอาจารย์ของเรายิ่งใหญ่มีคณนัหน้าถือดา จะลาไปเมืองนอกใจ จะมาลาท่าน บอกว่าจะไปเผยแผ่ธรรมะ

ท่านถามสวนกลับเลย “งานของท่านเสร็จหรือยัง งานของท่านนะเสร็จหรือยัง”

งานในหัวใจนี้มันมีดบอดมึงจะเอาอะไรไปเผยแพร่ หัวใจมีดบอด หัวใจไม่เคยรู้ไม่เคยเห็น ไม่เคยได้ประสบสิ่งใดเลย

ถ้าหัวใจมันไม่มีดบอด มันประสบความสำเร็จ

หน้าที่การงานของตนๆ หน้าที่การงานของตนไม่ทำ จะไปเผยแพร่ธรรม หน้าที่การงานของตนไม่รู้ จะไปเผยแพร่ธรรม หน้าที่การงานของเราไม่เห็น จะไปเผยแพร่ธรรม

นี่ไง ศึกษาธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เวลาศึกษามาแล้วศึกษามา เป็นปริยัติ ปริยัติศึกษามาทรงจำธรรมวินัยๆ นกแก้วนกขุนทองไง ๙ ประโยคไม่รู้จักสมาธินะ ๙ ประโยค สติก็จินตนาการเอา ถ้าปัญญา ปัญญาที่เทียบเคียงเอาเป็นตรรกะ ถ้าเป็นสมาธิ สมาธิ ยิ่งไม่รู้เรื่องเลย เอาอะไรไปเผยแพร่

ปริยัติ ปฏิบัติ ปฏิเวธ ปริยัติ ไม่ได้ปฏิบัติ การศึกษา องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า พระอานนท์ทรงจำธรรมวินัย เวลาทรงจำธรรมไว้เป็นพระไตรปิฎก พระอุบาลีทรงจำธรรมวินัยไว้ ทรงจำธรรมวินัยๆ ทรงจำไว้ ทรงจำไว้ให้อยู่ในร่องอยู่ในรอย เป็นปฐมหมายป้ายทางไว้ให้เรามีทางเดินของเรา ถ้าเรามีทางเดินของเรา เราจะเดินตามทางนั้น

แล้วมันเดินจริงหรือเปล่า ศึกษาธรรมวินัย ทรงจำธรรมวินัยไว้ทำไม เอาไว้ประพฤติปฏิบัติใช่ไหม ปริยัติเขาศึกษาไว้ทำไม ศึกษาไว้เผยแพร่ธรรมหรือ ศึกษาไว้ฆ่ากิเลสหรือเปล่า

คนไม่มีวาสนามันจะสอนคนอื่น มันไม่ได้สอนตัวมันเอง

แต่คนที่เขามีอำนาจวาสนาเขาจะสอนตัวเขาเอง คูสิ ไปฐิละ ไปฐิละโบลานเปล่า ลูกศิษย์ลูกหามาหาศาล องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเห็นถึงนิสัย โบลานเปล่าๆ โบลานเปล่า คือคือโบลานเปล่าๆ โบลานเปล่าๆ จดจารึกไว้มันก็ยังมียี่สิบสี่

นี่ก็เหมือนกัน ศึกษา มา ศึกษา มา ทรงจำธรรมวินัยไว้แล้วประพฤติปฏิบัติหรือไม่ แล้วเวลาประพฤติปฏิบัติขึ้นมา งานของตนๆ ไร

นี่ก็เหมือนกัน เรามีสติปัญญาใช้ใหม่ เรามาวัดมาวาใช้ใหม่ เราจะมาประพฤติปฏิบัติ ใช้ใหม่ เราจะประพฤติปฏิบัติ ประพฤติปฏิบัติที่ไหน

ทางจงกรมพระเจ้าสร้างไว้ให้ กุฎิที่นั่นพระเจ้าสร้างไว้ให้ เวลาเดินจงกรม เดินจงกรมเพื่อ คั่นคว่ำหาหัวใจของเรา ไม่ต้องไปสร้างทางจงกรม ไม่ต้องไปสร้างภาพ ไม่ต้องไปจินตนาการ เอาหัวใจของตนๆ นะ หัวใจของตนอยู่ที่ไหน

หายใจเข้านี่พุท หายใจออกนี่โรใจ หายใจเข้านี่พุท หายใจออกนี่โร ถ้าพุทโรกับลม หายใจ พุทโรกับอารมณ์ความรู้สึกมันกลมกลืนกันนะ ใจ! พุทโรง่าย ๆ พุทโรสะดวกสบาย

ถ้ากิเลสมันพูนขึ้นมาจะ พุทโรมันเครียด พุทโรคิดไปเรื่อยแปด พุทโร...พุทโร! เลยละ ไม่ใช่ พุทโร เราพุทโรๆ พุทโรเพื่อความสงบ “พุทโร! ชีวิตนี้มันอาภัพนัก” มัน “พุทโร! สัจเวท” นี่เวลา กิเลสมันเหยียบย่ำไฉน

ถ้าเวลามันพุทโรๆ จนพุทโรกับลมหายใจมันกลมกลืนกันนะ เออ! เราก็เป็นศากยบุตร เนาะ เราเป็นบริษัท ๔ ภิกษุ ภิกษุณี อุบาสก อุบาสิกา องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าฝาก ศาสนาไว้ วางศาสนานี้ไว้เป็นมรดกตกทอดมาถึงพวกเรา แล้วเราจะทำให้มันเป็นจริงขึ้นมา หรือไม่

เวลาจะกราบพระ กราบพระพุทธรูป พระธรรม พระสงฆ์ กราบแล้วมันซาบซึ้งใจหรือไม่ เวลากราบลงไปแล้วมันเป็นจริงเป็นจังหรือไม่ กราบสักแต่ทำท่าทำกันไฉน ไปถึงก็บ๊ึบๆ หนึ่ง สอง สาม หนึ่ง สอง สาม

หลวงตาท่านเน้นย้ำประจำ ใจหนึ่ง สอง สาม หนึ่ง สอง สาม ไม่อยากได้ยินนะ

แต่มันก็เป็นอุบายนะ เด็กมันไม่รู้จักหอรอกพระพุทธรูป พระธรรม พระสงฆ์ ถ้าหนึ่ง สอง สาม มันรู้ บอกให้เด็กกราบหนึ่ง สอง สาม มันก็กราบหนึ่ง สอง สามไปทั้งชาติเลย

แต่ของเรา เรากราบพระพุทธรูป พระธรรม พระสงฆ์ ถ้าเราจะกราบพระพุทธรูป พระธรรม พระสงฆ์ หัวใจเราเป็นธรรมหรือไม่

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าวางธรรมวินัยนี้ไว้ ฝากไว้เป็นมรดกของเรา เราได้แต่พินัยกรรมกันนะ เราเป็นชาวพุทธ ทะเบียนบ้านก็บอกว่านับถือพระพุทธศาสนา เราก็ได้มรดกกันมานะ แล้วมันจริงไหม

เกลือมันมีรสชาติอย่างไร คีล สมาธิ ปัญญา มีรสชาติอย่างไร ธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ามีรสชาติอย่างไร เคยได้ลิ้มรสไหม เคยได้รู้จักไหม ถ้าคนเราไม่ได้กินอาหาร มันตาย

นี่ก็เหมือนกัน ธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า สัจธรรม ธรรมทายาทๆ มันเคยเกิดขึ้นมาหรือไม่ มันมีอยู่จริงหรือไม่ ใครทวง ทวงไว้ได้หรือไม่ มันฟื้นฟูได้หรือไม่ นี่ชีวิตของเราไง

นี่ไง “งานของท่านเสร็จหรือยัง งานของท่านนะ”

แหม! ดัดจริตจะไปเผยแพร่ธรรมๆ

ท่านสวนกลับนะ “งานทำเสร็จหรือยัง”

นี่ก็เหมือนกัน เราเป็นชาวพุทธนะ วันนี้เรามาถวายทาน งานเราเสร็จแล้วนะ เราได้ประเคนแล้ว งานนี้เสร็จไปเรื่องหนึ่ง พระพิจารณาแล้วท่านตั้งของท่านใส่บาตรของท่าน ปฏิสังขาโย พิจารณาก่อนฉันของท่าน นี่ทาน ทานคือปัจจัยเครื่องอาศัย ทาน

คีล คีลคือจิตของเราปกติหรือไม่ จิตของเรามันปกติ คีลคือความปกติของใจ สิ่งที่ย่อห้าม ห้ามฆ่าสัตว์ตัดชีวิต มันไปจากใจทั้งนั้นนะ มนุษย์เป็นสัตว์ประหลาด คิดอย่างหนึ่ง ทำอย่างหนึ่ง “โอ้ย! ฉันเป็นคนเมตตาๆ พรุ่งนี้จะกินแกงไก่ ฉันเป็นคนเมตตา” มันคิดอย่างหนึ่ง อยากจะมีเมตตา แต่มันจะกินแกงไก่ นี่มันฆ่าเขาแล้ว

นี่ไง ถ้ามันเป็นปกติของใจ จะกินอะไรก็ได้ สิ่งใดมันเป็นเหตุเป็นปัจจัยตามมีตามได้ ตามมีตามได้ตามแต่โลกเขามี ถ้าตามแต่โลกเขามี เราเกิดมาเป็นมนุษย์ เกิดมาพบพระพุทธศาสนา เราอยู่ในโลกนี้ สิ่งใดที่ไม่เบียดเบียนกัน ไม่เบียดเบียนกัน ไม่เอาวัดเอาเปรียบกัน ไม่ทำลายกัน เราดำรงชีพอย่างนั้นๆ นี่ไง ความปกติของใจ

ถ้าใจปกติแล้ว ใจปกติแล้วมันเห็นคุณเห็นโทษ เห็นคุณเห็นโทษ มีศีล มีสมาธิ เราจะฝึกหัดของเราขึ้นมา ถ้าฝึกหัดขึ้นมา มันจะยืนยันขึ้นมาแล้ว

คนที่ภาวนาเป็นนะ เขาสงวนสิ่งที่เป็นความสงบสงัด เป็นสัปปายะ สัปปายะ ๔ คือสถานที่ควรแก่การงาน ที่เงียบ ที่สงัด

เวลาพระเราที่ปฏิบัติไม่ได้ไปเที่ยวป่าช้ากันนะ ป่าช้าเป็นที่คนเขารังเกียจ เขาไม่อยากจะเข้าไป พระเราไปแสวงหาที่สิ่งนั้น แล้วไปที่สิ่งนั้นแล้วไปเห็นถึงซากศพไป เขาก็ตาย เราก็ตาย เขาตายก่อน เราตายหลัง ไม่ให้มันทะเยอทะยาน ไม่ให้มันเห่อเหิมเกินไป แล้วหัดเดินจงกรม นั่งสมาธิภาวนาเพื่อหัวใจของเรา คั่นคว่ำให้มันเจอ

ถ้ามันไม่เจอ เห็นไหม ไปเที่ยวป่าช้า ไปอยู่ในป่าช้า เขาก็ตาย เราก็ตาย สัปปะเหวอบอก ตายมา เดี่ยวเขาจัดพิธี เขาได้ตั้งค์ สัปปะเหวอมันคลุกคลีอยู่กับซากศพนะ ก็เป็นอาชีพนึง มันก็เป็นอาชีพของเขา ต้องขอขอบคุณเขานะ ไม่ได้เสียดสี ไม่ได้ประชดประชัน

แต่เราเสียดสีประชดประชันกิเลสในหัวใจของเราที่เวลามันคิดไป เวลามันคิดว่าอยู่กับซากศพแล้วมันสลดสังเวช แล้วทำไมดูคนอย่างนั้น สัปปะเหวอเขาต้องเป็นคนดีทั้งหมดเลย สัปปะเหวอก็ต้องเป็นพระอรหันต์แล้ว เพราะเขาทำของเขาอยู่ทุกวัน

ถ้าเขาทำของเขาแน่นมันกิริยา แต่ถ้าใจเขาเป็นธรรมๆ นะ สัปปะเหวอที่ดี สัปปะเหวอที่มีคุณธรรมในใจก็มี สัปปะเหวอที่เป็นอาชีวะของเขา มาแข่งขันแย่งชิงกันเอาผลประโยชน์ก็มี ทุกวงการมีไปหมดนะ อันนี้ก็เลสมันจะแลบไป นี่พูดดักคอมันไว้ก่อน

แต่ของเรา เราก็รักษาของเรา พอถ้าจิตมันสลดสังเวช เวลาคนเราภาวนาไม่ลง เขามรณานุสติไป ระลึกถึงความตายๆ ถ้าคนระลึกถึงความตายนะ ยิ่งใหญ่ขนาดไหนก็ตาย ยิ่งใหญ่ขนาดไหนก็ไม่ใหญ่กว่าโลงศพ ยิ่งใหญ่ขนาดไหนก็ตาย แล้วเอ็งจะยิ่งใหญ่อะไรไปไหนล่ะ

พอยิ่งใหญ่อะไร ยิ่งใหญ่อยู่ข้างนอก จิตใจมันกระด้าง จิตใจมันอหังการ มันจะไปครองโลก แล้วมึงล่ะ ตัวเองยังมั่งจักเลย มึงไปครองเขาได้อย่างไร มึงไปครองเขาแล้วปกครองเขาอย่างไร แล้วใจมึงล่ะ นี่ถ้ามันย้อนกลับมา มันสลดสังเวชขึ้นมา มันจะคั่นคว่ำมาที่นี้

พุทโธสว่างไสว พุทโธส่องใส พุทโธครอบสามโลกธาตุ มันอยู่ที่ไหนละ มันอยู่ในใจเรานี้
ไง ถ้ามันหาเจอนะ

เส้นผมบังภูเขา ความรู้สึกนึกคิด สัญญาอารมณ์มันปิดบังไว้หมดเลย ไม่รู้ไม่เห็น ถ้ามันรู้
มันเห็นนะ สมาธิเป็นสมาธิ แล้วสัมมาสมาธิมันมีคุณประโยชน์ขนาดไหน ถ้าสัมมาสมาธินะ สุข
อื่นใดเท่ากับจิตสงบไม่มี

คำว่า “สุขอื่นใดเท่ากับจิตสงบไม่มี” จิตๆๆ แต่เวลาพระอรหันต์เขาทำลายจิตๆ ทำลาย
จิตคือทำลายภวาสวะ ทำลายภพ ปฏิสนธิจิต จิตที่เวียนว่ายตายเกิดในวัฏฏะ

ถ้าจิตมันสว่างไสวจิตมันก็เกิดใจ จิตสว่างไสว จิตส่องใสคือตัวอริชชา อริชชานั้นนะตัว
ภพตัวชาติ แล้วถ้ามันเข้าไปทำลาย มันมีปัญญา มันทำลาย

“สุขอื่นใดเท่ากับจิตสงบไม่มี สงบแล้วมีความสุข”

สุขเดียวกับทุกข์ สุขแล้วเดียวกับทุกข์ ขึ้นไปสูงที่สุดก็ตก สมาธิเดียวกับเสื่อม เป็นไปไม่ได้

แต่ไม่มีสมาธินี้มันหยาบเกินไป หยาบเกินไปกับกระแสโลกใจ

โลกแข่งขันกันด้วยปัญญา ปัญญาของโลกนี้โลกก็ปัญญา เป็นวิชาชีพ คุณนายความสิ
ทนายความว่าคดีอย่างนี้ ดูบริษัทห้างร้านต่างๆ ที่ปรึกษากฎหมายเขานะ เขาผ่านโลกมาขนาด
ไหน

อาชีพทั้งนั้น ถ้าเขาขอดเยี่ยม ยอดเยี่ยมก็กราบเลย พระอรหันต์ เก่งมาก เก่งมากก็ตาย
เก่งน้อยก็ตาย เก่งปานกลางก็ตาย เก่งขนาดไหนก็ตาย

แต่ถ้าฆ่ากิเลสตายแล้ว ฆ่าอริชชาตายแล้ว ต้องฆ่ามันทำลายมันโดยภาวนามยปัญญา
โดยมรรคโดยผล พอมันสิ้นไปแล้วนั่นนะธรรมธาตุ

หลวงตาท่านบอก ธรรมธาตุ ธาตุแห่งธรรม มันเป็นธรรมโดยธรรมชาติของมัน แต่เป็น
ธาตุแห่งธรรม

ไม่ใช่ธรรมะเป็นธรรมชาติ...ธรรมชาติ บิกแบง ดุจวาทศิลป์ ตอนนี่ฉันเข้าไปปลุกตื่น
ก๊ากฮวยบนดวงจันทร์นั่นนะ นั่นก็ธรรมชาติ เก่งกว่าธรรมชาติอีก ควบคุมธรรมชาติได้ด้วย

แต่หัวใจที่เหนือธรรม เหนือโลก เหนือวิญญูะ นั้นมันอยู่ในหัวใจของเรา

เราเสียดายใจ เราเสียดายว่าพระพุทธศาสนาเลอะค่ามาก พระพุทธศาสนาสอนถึงที่สุด
แห่งทุกข์ แต่พวกเราตระกูลบงกกัน ทำอะไรเอาแต่อารมณ์ ทำอะไรเอาแต่ความพอใจ ไม่คิดถึง
หัวใจเขาใจเรา ไม่คิดถึงหัวใจของเขา หัวใจของเรา ที่ปรารถนาความจริง ปรารถนาความสุข
ปรารถนาวิธีการประพฤติปฏิบัติที่แสงสว่างนี้กัน เราถึงต้องเห็นใจกัน มีน้ำใจต่อกัน เอวัง